

جهانی شدن و ضرورت اصلاح دوره‌های آموزش زبان انگلیسی در ایران؛ چالش‌ها، فرصت‌ها

مه‌رک رحیمی^۱ و زهرا نبی‌لو^۲

چکیده

هدف اصلی این مقاله بررسی مسأله جهانی شدن و ارتباط آن با ضرورت بازنگری دوره‌های آموزش زبان انگلیسی در ایران و چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو این فرآیند است. جهت نیل به این هدف ابتدا به تحلیل کیفی سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی و سیاست‌های کلی برنامه چهارم و پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران پرداخته شده است. سپس برای بررسی وضعیت دوره‌ی آموزش زبان در ایران به بررسی ۱- سطح مهارت زبانی ایرانیان در مقایسه با کشورهای منطقه از طریق بررسی نمرات پنج‌ساله‌ی اخیر آنان در آزمون مهارت زبان انگلیسی تافل و ۲- مشکلات آموزش و یادگیری زبان انگلیسی در مدارس ایران با مرور آثار پژوهشگران پرداخته شده است. نتیجه تحلیل‌های کیفی بیانگر این امر است که توسعه کشور با رویکرد ایرانی-اسلامی و تعامل سازنده با جامعه جهانی بر اساس عدالت و برابری، بهترین روش برخورد با پدیده جهانی شدن است. نتیجه بررسی وضعیت دوره‌ی آموزش زبان در ایران نیز نشان داد که این توسعه‌نیازمند بازنگری اساسی و اصلاح متون، برنامه‌ها، و روش‌های آموزش زبان انگلیسی در سطح ملی است.

کلمات کلیدی: جهانی شدن، آموزش زبان انگلیسی، سند چشم‌انداز

۱- مقدمه

جهانی شدن یا جهانی سازی در واقع مفهومی انتزاعی و ذهنی است که واقعیت بیرونی مشخصی ندارد و برای تعیین روند کلان فعالیت‌های علمی، فنی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی- فرهنگی، امنیتی و زیست محیطی در سطح جهان وضع شده است. به طور اجمال، جهانی شدن بر اساس نظریه رابرتسون عبارت است از: در هم فشردن جهان و تبدیل آن به یک مکان واحد [۱]. در نتیجه‌ی ظهور صنعت گسترده‌ی ارتباطات، مفهوم زمان و مکان معنایی متفاوت پیدا کرده و اهمیت خود را از دست داده اند زیرا همه‌ی انسان‌ها حول یک جامعه‌ی جهانی قرار گرفته اند و دنیا به دهکده‌ای جهانی تبدیل شده است.

در نظر برخی صاحب نظران، جهانی شدن یک پدیده، مبالغه آمیز یا حتی ساختگی برای به دست گرفتن تمام منابع جهان از طریق نظام سرمایه داری و توسعه‌ی استعمار نوین است. از این منظر جهانی شدن برابر با هژمونی غرب و گسترش امپریالیسم آمریکا یا آمریکایی سازی یا مکدونالد سازی^۳ است که برابر با تسلط استعمار نو و یا سرمایه گذاری نو لیبرال بر جهان است [۲]. نتیجه‌ی این فرآیند آن است که کل جهان غربی شده و بهترین سبک زندگی و ایدئولوژی را که همان فرهنگ غرب و نحوه‌ی زندگی آمریکائیان است بر می‌گزیند و یکی شدن آرام و تدریجی در همه‌ی جنبه‌های زندگی مردم نظیر طرز لباس پوشیدن،

با این که همه‌ی ما می‌دانیم در دنیایی که به سرعت جهانی می‌شود زندگی می‌کنیم، اما دقیقاً کسی نمی‌داند فرآیند جهانی شدن از چه زمانی آغاز شده است. رونالد رابرتسون معتقد است که جهانی شدن یک فرآیند پیش مدرن است که اولین بار در قرن ۱۵ میلادی هنگامی که مفهوم ایالت-ملت در اروپا پدیدار گشت مطرح شد [۱]. یعنی همان زمانی که کلیسای کاتولیک در سطح جهان به تبلیغ و ترویج دین مسیحیت می‌پرداخت و کاشفان به فکر تسخیر جهان و مناطق نا شناخته از طریق سفرهای اکتشافی به دورترین نقاط دنیا افتادند. این سفرها با نام آباد سازی و مدرن کردن مناطق دور دست آغاز شد و سپس به شکل استعمار و استثمار منابع ملی و نیروهای انسانی ماهیت واقعی خود را نشان داد.

در معنای کنونی جهانی شدن به معنی عملکرد یا اقدامی برای جهانی کردن است. از ویژگی‌های اساسی جهانی شدن تغییر، سیالیت و جهان‌شمولی است.

مقاله در تاریخ ۸۷/۹/۴ دریافت و در تاریخ ۸۷/۱۲/۵ به تصویب نهایی رسید.

^۱ استادیار، دانشکده علوم انسانی و تربیت بدنی، گروه زبان انگلیسی، دانشگاه شهید رجایی - پست الکترونیکی mehrakrahimi@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی و تربیت بدنی، گروه زبان انگلیسی، دانشگاه شهید رجایی

که عوامل مختلفی بر نگرش نوجوانان به پدیده جهانی شدن مؤثر است که عبارتند از: چگونگی فرزند پروری در خانواده، برنامه‌ها و عملکرد مدرسه و وضعیت هویت و سلامت روانی دانش آموزان.

نتیجه‌ی پژوهش‌ها نشان داده است که پدیده جهانی شدن هم تأثیرات مثبت بر تعلیم و تربیت و نظام‌های آموزش و پرورش کشورها دارد و هم تأثیرات منفی. **سهرابی و سارانی** معتقدند که جهانی شدن فرصت‌هایی را برای تعلیم و تربیت و اعتلای برنامه درسی به وجود آورده که عبارتند از: جدیدترین اطلاعات در برنامه‌ریزی درسی، اهمیت اصل همکاری و تفاهم به عنوان هدف اصلی در تعلیم و تربیت، آموزش الکترونیکی و شکافت حلقه‌های بسته دانش [۷]. در عین حال با گسترش جهانی سازی آموزش و پرورش از حالت دینی خارج شده و تهدیدهای زیر را به همراه دارد: تک فرهنگی شدن، تضعیف تربیت دینی و تأثیر نفوذ و گسترش زبان انگلیسی بر زبان‌های محلی و آموزش آن.

جلالی و کرمی نیز معتقدند که آموزش و پرورش در کشورهای غربی که در معرض چالش جهانی شدن قرار دارند باید رویکردهای زیر را بر گزینند: دسترسی فراگیر به آموزش و پرورش، تربیت شهروند جهانی، آگاهی دانش آموزان به فرهنگ بومی و ملی، تأکید بر تفکر نقاد، غنی‌تر شدن دانش مولفان کتب درسی، ارایه الگوهای آموزشی پیشرفته و باز تولید برنامه‌های درسی [۸].

پور طهماسبی و سبحانی نژاد چالش‌های برنامه درسی ایران در عصر جهانی شدن را بر شمرده‌اند که عبارتند از: تحمیل یک فرهنگ خاص غربی، گسترش زبان انگلیسی و تهدید زبان‌های بومی، بلوغ زود رس کودکان، تأکید بیش از اندازه بر ظواهر به جای محتوای برنامه درسی، بصری شدن فرهنگ، کاهش تعاملات اجتماعی، مدرسه‌زدایی، عدم ارتباط محتوا با رسانه، تزلزل ارزش‌ها و شکاف دیجیتالی [۹].

برنامه آموزش زبان نیز به عنوان یک موضوع درسی تحت تأثیر اثرات مثبت جهانی شدن قرار گرفته که از نتایج آن می‌توان به توسعه و گسترش سریع استفاده از ابزار فناوری اطلاعات در آموزش زبان اشاره کرد. اما باید به این نکته توجه کرد که زبان انگلیسی در معادله جهانی سازی فقط یک موضوع درسی مثل ریاضی یا علوم نیست که فقط تأثیر پذیر باشد. بلکه بدون تردید زیر بنای گسترش آموزش زبان انگلیسی در سراسر جهان به عنوان زبان بین‌المللی روند جهانی سازی، کوچک کردن جهان در حد یک دهکده که

خوردن، تفریح کردن، عادات کاری و اجتماعی، طراحی ساختمان‌ها و حتی طرز نگرش به موضوعات انتزاعی همچون آزادی شخصی، شکل می‌گیرد [۳].

طبیعی است که مردم کشورهای مختلف در مقابل این پدیده دو واکنش را از خود نشان دهند: گروه اول افرادی تسلیم و کاملاً منفعل که زندگی مدرن را نهایت آمال خود و پیشرفت کشورشان می‌دانند. گروه دوم افرادی هستند که گسسته شدن از فرهنگ بومی را تهدیدی جدی برای هویت ملی و بومی خود می‌دانند و بنابراین به مبارزه با گسترش جهانی شدن و از بین رفتن ارزش‌های فرهنگی خود می‌پردازند [۴].

لطف آبادی معتقد است منطقی‌ترین برخورد با پدیده جهانی شدن نگرش میانه‌گرینی است که رویکردی علمی و خردمندانه و لازمه‌ی رشد و پیشرفت و آبادانی کشورها است [۴]. این نگرش میانه که وی از آن به **جهانی‌نگری** و **ملیت‌گرایی** یاد می‌کند عبارت است از بهره‌گیری از جوانب مثبت فرهنگ جهانی با حفظ فرهنگ‌ها و ارزش‌های بومی، ملی و مذهبی. از این منظر در واکنش به پدیده جهانی شدن باید چنان کرد که هم در تعامل با جهان کنونی بود و هم ارزش‌ها و هویت ملی خویش را پاسداری و تقویت کرد. شیروودی نیز در تحقیقی به بررسی آثار جهانی شدن از چهار منظر فرهنگ، امنیت، اقتصاد و سیاست پرداخته و معتقد است که جهانی شدن پدیده‌ای اجتناب‌ناپذیر است و همه‌ی کشورها برای توسعه نیازمند تعامل و مفاهمه با جامعه جهانی‌اند [۵]. اما برای جلوگیری از استحاله و انفعال کامل در مقابل آن به سه راهکار اشاره می‌کند که عبارتند از: (۱) راهکار سیاسی، (۲) راهکار اقتصادی و مدیریتی و (۳) راهکارهای فرهنگی، فکری و ارتباطی.

۲- جهانی شدن و آموزش زبان انگلیسی

بسیاری از محققان معتقدند که برنامه‌های درسی و نظام آموزش و پرورش باید به گونه‌ای مورد بازبینی قرار گیرد که بتواند دانش آموزان را برای یک جامعه جهانی آماده سازد. غفلت از این مهم زمینه‌ی جذب و انفعال کامل دانش آموزان را در مقابل هجوم فرهنگ بیگانه در پی خواهد داشت [۶]. لطف آبادی و نوروزی در تحقیقی با بررسی یک نمونه ۴۲۹۲ نفری از دانش آموزان پسر و دختر دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی در شش استان ایران پنج هدف اساسی را در مورد سه نوع نگرش منفعل، مخالف، و فعال به پدیده جهانی شدن و تأثیر هر نگرش را بر هویت دینی و ملی نوجوانان بررسی کردند [۴]. نتیجه این پژوهش نشان داد

ملی آموزش زبان انگلیسی نشان داده‌اند و توانایی برقراری ارتباط را هدف اصلی این دوره‌ها قرار داده‌اند [۱۳]. این اصلاحات عموماً در جهت یکسان سازی آموزش زبان طبق معیارهای تدریس و یادگیری زبان انگلیسی^۵ اجرا می‌شوند. اما نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که هرچا این اصلاحات بدون توجه به فرهنگ بومی و عناصر و اجزای طراحی برنامه درسی (زبان آموزان و اهداف یادگیری آنها، مدرسین زبان و دانش آن‌ها، امکانات آموزشی مراکز آموزشی و سیاست‌های آموزشی کشور) صورت گرفته و یک یا چند جزء از این مجموعه مورد غفلت قرار گرفته‌اند با ناکامی همراه بوده است [۱۴]. زیرا با وجود این که آموزش زبان انگلیسی یک پدیده بین المللی است اما طراحی، اصلاح و بازبینی نظام آموزشی آن باید بر اساس فرهنگ ملی و بومی کشورها باشد [۱۵].

با توجه به پدیده جهانی شدن، تهدید زبان انگلیسی برای نظام های آموزش و پرورش، و فرصتهایی که یادگیری این زبان برای دانش آموختگان کشورهای مختلف ایجاد می‌کند و با توجه به اجرای پروژه‌های اصلاح برنامه‌های آموزش زبان در سراسر دنیا پرسش‌های این تحقیق عبارت اند از:

- ۱- آیا کشور ما در عصر جهانی سازی نیاز به تعامل با کشورهای دیگر دارد؟
- ۲- آیا کشور ما نیازمند اصلاح برنامه های آموزش و پرورش است؟
- ۳- آیا کشور ما نیازمند اصلاح برنامه های آموزش زبان انگلیسی می‌باشد؟
- ۴- بازنگری برنامه آموزش زبان در چه محورهایی باید صورت پذیرد؟

۳- روش تحقیق

جهت یافتن پاسخ پرسش‌های اول و دوم به بررسی کیفی سند «چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی» و سیاست‌های کلی برنامه‌ی چهارم و پنجم توسعه می‌پردازیم. برای یافتن پاسخ پرسش‌های سوم و چهارم به ۱- بررسی مهارت زبانی ایرانیان در مقایسه با کشورهای منطقه از طریق بازبینی نمرات پنج ساله‌ی اخیر آنها در آزمون مهارت زبان انگلیسی تافل و ۲- مشکلات آموزش و یادگیری زبان انگلیسی در مدارس ایران با مرور آثار پژوهشگران می‌پردازیم.

۳-۱- بررسی کمی سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی و سیاست‌های کلی برنامه ی چهارم و پنجم توسعه

همه به یک زبان واحد سخن بگویند و حرف یکدیگر را بفهمند است. ما در جهانی زندگی می‌کنیم که انگلیسی زبان بسیاری از مجلات علمی، کنفرانس‌های بین‌المللی، زبان رسمی سازمان ملل متحد، و زبان بیش از دو سوم سایت‌های اینترنتی است [۱۰]. اکنون در جهان بیش از یک میلیارد و سیصد هزار نفر به زبان انگلیسی تکلم می‌کنند در حالی که این زبان برای آنان زبان مادری نیست. زبان جهانی درها را به روی موفقیت باز می‌کند و این امید را در زبان آموزان بر می‌انگیزد که با یادگیری زبان انگلیسی امکان یافتن مشاغل بهتر و در نتیجه رفاه و لذت و سرخوشی که در فیلم‌های هالیوودی به نمایش در می‌آید را نصیب آن‌ها خواهند شد [۱۱]. بدون شک یکی از علایق سران آمریکا و انگلیس گسترش زبان انگلیسی در کشورهای رو به توسعه برای افزایش علاقه به فرهنگ انگلو آمریکایی است. زیرا «یادگیری زبان انگلیسی مردم را به فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی و اقتصادی کشورهای انگلیسی زبان علاقمند می‌کند» [۱۱]. ریشه‌ی این اندیشه را می‌توان در دستور العمل اولیه شورای فرهنگی بریتانیا^۶ که در سال ۱۹۴۱ برای گسترش آموزش زبان انگلیسی نوشته شده است یافت: آموزش زبان انگلیسی باید به نحوی باشد که پایه‌های یک زبان جهانی و فرهنگ جهانی را بر اساس فرهنگ ما بریزد [۱۲].

با وجود این که یکی از تهدیدهای مطرح شده در مقوله‌ی جهانی سازی گسترش نفوذ زبان انگلیسی به عنوان ابزار جهانی سازی است، نباید فراموش کرد که آموزش مؤثر و یادگیری زبان انگلیسی خود کلید برخورداری از اطلاعات فزاینده در شبکه‌های اطلاعاتی و تسهیل ارتباطات در دهکده‌ی جهانی است. برای مدیریت این آموزش لزوم توجه خاص به شیوه آموزش زبان انگلیسی و قرار دادن آن در جایگاهی مناسب در برنامه آموزشی ملی این عصر بیش از پیش اهمیت می‌یابد. به همین دلیل بسیاری از کشورهای رو به توسعه برای دستیابی به اطلاعات علمی و عقب نماندن از کاروان پیشرفت‌های علمی و امکان گفت‌وگو با ملت‌های دیگر، یادگیری زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی را مورد توجه خاص نظام آموزش و پرورش خویش قرار داده‌اند. این کشورها با کمک نهادهای مالی (مانند بانک جهانی) و یا نهادهای خصوصی وابسته به دولت‌های آمریکا (مانند نهاد TESOL) و انگلیس (مانند شورای فرهنگی بریتانیا) به اصلاح دوره‌های آموزش زبان پرداخته‌اند. به عنوان مثال کشورهای چین، بنگلادش و ژاپن در سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای به اصلاح دوره‌های

پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای، آموزش عالی، و کارآمد کردن آن برای تأمین منابع انسانی مورد نیاز تعیین می‌کند [۱۶].

همچنین در ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم در دی ماه ۱۳۸۸ اصلاح و بازبینی آموزش و پرورش در بند ۸ مورد تأکید قرار می‌گیرد: تحول در نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقای کیفی آن بر اساس نیازها و اولویت‌های کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش آموزان [۱۷]. در این سیاست‌ها دانش علوم انسانی نیز به طور ویژه مورد توجه قرار می‌گیرد و در بند ۹ تصریح می‌گردد که یکی از اهداف برنامه‌ی پنجم تحول و ارتقای علوم انسانی با تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقای کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه پردازی، نقد و آزاد اندیشی می‌باشد [۱۷]. نتیجه هر دو بررسی مشخص می‌کند که جهت نیل به اهداف سند چشم‌انداز، برنامه‌های آموزشی کشور نیاز به بازبینی و اصلاح دارند.

۲-۳ بررسی وضعیت آموزش زبان انگلیسی در ایران

برای یافتن پاسخ پرسش‌های سوم و چهارم این تحقیق به بررسی‌های زیر پرداخته‌ایم:

الف- وضعیت مهارت‌زبانی ایرانیان در منطقه خاور میانه
امتحان تافل به عنوان یکی از معتبرترین آزمون‌های مهارت زبان انگلیسی از سال ۱۹۷۶ هر ساله توسط سازمان ETS در آمریکا برگزار می‌گردد. تا سال ۱۹۹۶ این آزمون به صورت سنتی و مبتنی بر کاغذ انجام می‌گرفت. اما از سال ۱۹۹۸ تا سال ۲۰۰۵ این آزمون از طریق رایانه و از سال ۲۰۰۵ از طریق اتصال به اینترنت برگزار می‌شود. برگزاری آزمون به شکل الکترونیکی به داوطلبان کشورهای مختلف که امکان سفر به مراکز اصلی برگزاری آزمون را ندارند این امکان را می‌دهد که در کشور خود در این آزمون شرکت کنند. ایرانیان نیز پس از برقراری این امکانات به طور گسترده در این آزمون که در تاریخ‌های معین با همکاری سازمان سنجش آموزش کشور برگزار می‌شود شرکت می‌کنند. امکان آزمون الکترونیکی تافل در بیست کشور منطقه خاورمیانه برقرار است. از آنجایی که زبان انگلیسی در تمامی کشورهای منطقه‌ی خاور میانه زبانی خارجی است و داوطلبان نیز بر اساس گزارش ETS ساکنین کشورهای مبدأ هستند، نمره‌ی کسب شده در این آزمون می‌تواند تا حدی ملاک مقایسه‌ی دانش و مهارت زبانی

سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران مهم‌ترین خط مشی برنامه ریزی برای توسعه کشور است. در ابتدای این سند به صراحت تصریح شده است که:

با اتکاء به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه ریزی شده و مدبرانه‌ی جمعی و در مسیر تحقق آرمان‌ها و اصول قانون اساسی، در چشم انداز بیست ساله: ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل [۱۶].

سند چشم‌انداز، راه توسعه کشور را به سوی کسب مقام اول علمی در سطح منطقه‌ی خاور میانه و ایجاد روابط مؤثر با جامعه‌ی بین‌المللی ترسیم می‌کند. به عبارت دیگر تمام نهادها - من جمله نظام آموزش و پرورش، باید همه‌ی توان خود را برای موفقیت کشور در طی این مسیر به کار گیرند و اگر در نظام و عملکرد خود دچار ضعف یا اشکالی هستند باید به اصلاح ساختار و بازبینی عملکرد بپردازند. بررسی دقیق این سند نشان می‌دهد که می‌توان ویژگی‌های ایران در افق این چشم انداز را در دو گروه کلی قرار داد: گروه اول ویژگی‌های ایرانی-اسلامی که بازدارنده کشور از حرکت انفعالی در مقابل جهانی شدن است و گروه دوم ویژگی‌های جهانی نگری که پذیرنده تعامل با جهان است (جدول ۱).

مرور سیاست‌های کلی برنامه‌های چهارم و پنجم نیز نشان می‌دهد که هر دو ویژگی در تدوین برنامه‌ی جامع و عملیاتی برای دوره‌های پنج ساله در نظر گرفته شده است (جدول ۲).

با در نظر گرفتن این ویژگی‌ها پاسخ پرسش اول این پژوهش مثبت است. بدین معنی که ابلاغ سند چشم انداز در اوج مباحث جهانی شدن نشان می‌دهد که کشور ما بی تفاوت از کنار این پدیده نگذشته است بلکه با هوشیاری و با حفظ عزت ملی و اسلامی نه تنها در این هژمونی‌ها برابر منفعل نخواهد بود بلکه ابتکار عمل را به دست گرفته و خود به عنوان یک عنصر تأثیرگذار وارد معادلات جهانی شدن می‌گردد.

برای یافتن پاسخ پرسش دوم، متن سیاست‌های کلی برنامه‌ی چهارم و پنجم توسعه مورد بررسی قرار گرفت. مقوله آموزش در بند شماره ۱۰ سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران ابلاغ شده در آذر ۱۳۸۲ مورد تأکید قرار می‌گیرد و یکی از اهداف این سیاست‌ها را اصلاح نظام آموزشی کشور، شامل: آموزش و

جدول ۱ ویژگی‌های ایران در افق ۱۴۰۴ بر اساس سند چشم‌انداز

ویژگی‌های ایرانی-اسلامی (بازدارنده از حرکت انفعالی)	ویژگی‌های جهانی نگر (پذیرنده تعامل با جهان)
توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی؛ امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه؛ بر خوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب؛ فعال، مسئولیت پذیر، مؤمن، رضایتمند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.	دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه)، با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل؛ الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کار آمد، جامعه اخلاقی، توان اندیشی و پویایی فکری و اجتماعی؛ تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره)؛ دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

جدول ۲ سیاست‌های کلی برنامه‌های چهارم و پنجم*

برنامه	ویژگی‌های ایرانی-اسلامی (بازدارنده از حرکت انفعالی)	ویژگی‌های جهانی نگر (پذیرنده تعامل با جهان)
چهارم	اعتلا و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی و زنده نگاه داشتن اندیشه‌ی دینی و سیاسی امام خمینی (ره)؛ تقویت وجدان کاری و انضباط اجتماعی؛ ایجاد انگیزه و عزم ملی و تقویت وحدت و هویت ملی؛ تعمیق روحیه دشمن شناسی؛ سالم سازی فضای فرهنگی و مقابله با تهاجم فرهنگی؛ اصلاح نظام کشور؛ تلاش در جهت استحکام مردم سالاری دینی و تحقق عدالت اجتماعی؛ ایجاد نظام تأمین اجتماعی؛ تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن و تقویت هویت ملی جوانان؛ ایجاد ساختار مناسب حقوقی و قضایی و اصلاح نظام اداری؛ گسترش روحیه تعاون و آمایش سرزمینی؛ تقویت امنیت و اقتدار ملی و ارتقای توان دفاعی نیروهای مسلح؛ هویت بخشی به سیمای شهر و روستا؛ تقویت نظام بازرسی؛ اولویت دادن به ایثارگران؛ توجه به سهم نیروهای مردمی در دفاع از کشور؛ تقویت صنایع دفاعی کشور؛ توسعه نظم و امنیت عمومی؛ رشد اقتصادی، تولید و کار آفرینی؛ تأمین امنیت غذایی کشور؛ مهار تورم؛ توجه به ارزش آب؛ توانمند سازی بخش خصوصی و قطع اتکا به نفت.	سازمان دهی امکانات کشور برای سهم داشتن در تولیدات علمی جهان؛ ثبات در سیاست خارجی؛ بهره‌گیری از روابط سیاسی با کشورها؛ تحکیم روابط با جهان اسلام؛ تلاش برای تبدیل کشورهای اسلامی و دوست منطقه به یک قطب اقتصادی، علمی، فناوری و صنعتی؛ تقویت و تسهیل حضور فرهنگی ج.ا. ایران در مجامع جهانی؛ تقویت هویت اسلامی-ایرانی ایرانیان خارج از کشور؛ فراهم نمودن زمینه‌های رقابت پذیری کالاها و خدمات کشور در بازارهای خارجی و داخلی؛ تثبیت فضای اطمینان بخش برای فعالان اقتصادی؛ ارتقای بازار سرمایه.
پنجم	ویژگی‌های برنامه چهارم به اضافه‌ی: تکمیل و اجرای مهندسی فرهنگی؛ مقابله با جریان‌های انحرافی؛ استفاده بهینه از فناوری اطلاعات؛ تحول در نظام آموزش عالی؛ افزایش بودجه تحقیق؛ ارتباط مؤثر بین دانشگاه و صنعت؛ تحول و ارتقای علوم انسانی؛ حمایت از نخبگان؛ اهتمام به توسعه ورزش؛ تأکید بر رویکرد انسان سالم.	ویژگی‌های برنامه چهارم به اضافه‌ی: سرمایه گذاری در استحصال و استخراج گاز و نفت و معادن مشترک با کشورهای همسایه؛ تأکید بر راهبرد توسعه صادرات؛ گسترش همه جانبه همکاری همه جانبه با کشورهای منطقه جنوب غربی آسیا در تجارت، سرمایه گذاری و فناوری؛ اعتلای شأن، موقعیت، اقتدار، و نقش ج.ا. ایران در منطقه و نظام بین الملل؛ تقویت همکاری‌های دو جانبه، منطقه ای و بین المللی با اولویت کشورهای همسایه؛ بهره‌گیری از روابط برای افزایش توان ملی؛ مقابله با افزون خواهی و اقدام متجاوزانه در روابط خارجی؛ تلاش برای رهایی منطقه از حضور نظامی بیگانگان؛ حمایت از مسلمانان و ملت‌های مظلوم؛ تلاش برای اصلاح ساختار سازمان ملل؛ سازمان‌دهی تلاش مشترک برای ایجاد مناسبات و نظامات جدید اقتصادی، سیاسی و فرهنگی منطقه ای و جهانی؛ ارتقای نقش مدیریت ایران در توزیع و ترانزیت انرژی؛ تقویت تعامل فرهنگی، حقوقی، سیاسی و اقتصادی با جهان.

* از تکرار سیاست‌های مشترک دو برنامه خودداری شده است.

داوطلبان شرکت کننده از کشورهای مختلف در سطح منطقه‌ی خاورمیانه باشد. از آنجایی که این داوطلبان در کشور خود در آزمون شرکت می‌کنند و دانش زبانی آن‌ها نتیجه‌ی مستقیم آموزش‌های زبان انگلیسی و برنامه‌های درسی ملی مرتبط با آن و امکانات موجود در این کشورها است. از این رو برای آن که بتوانیم تصویری هرچند نسبی از وضعیت دانش زبانی ایرانیان در قیاس با دیگر کشورها داشته باشیم در این بخش به بررسی نتایج آزمون‌های

الکترونیکی آزمون تافل در پنج ساله گذشته می‌پردازیم. توجه به این نکته ضروری است که نمرات تافل به صورت محرمانه برای داوطلبان ارسال می‌گردد و حتی سازمان سنجش آموزش کشور به نمرات خام داوطلبان دسترسی ندارد. بنابراین اعمال محاسبات آماری نظیر آزمون t یا واریانس امکان پذیر نمی‌باشد. تنها اطلاعات آماری قابل دسترس از طریق سایت سازمان ETS به صورت فایل‌های مستقل به تفکیک سال شرکت در آزمون می‌باشد.

جدول ۳ وضعیت مهارت زبانی ایرانیان در منطقه خاور میانه (آزمون رایانه ای)

سال	کشور	تعداد	میانگین نمره کل	میانگین شنیدن	میانگین دستور و نگارش	میانگین خواندن و درک مفاهیم
۲۰۰۲	فلسطین اشغالی	۲۳۳۷	۲۴۰	۲۵	۲۳	۲۴
۲۰۰۳	لبنان	۳۹۸۳	۲۲۵	۲۳	۲۳	۲۲
	مصر	۴۰۵۰	۲۲۰	۲۲	۲۲	۲۲
	مراکش	۳۸۵	۲۱۷	۲۲	۲۱	۲۱
	ایران	۳۸۹۸	۲۱۵	۲۲	۲۱	۲۱
۲۰۰۳	فلسطین اشغالی	۲۸۸۳	۲۴۱	۲۶	۲۳	۲۴
۲۰۰۴	لبنان	۴۹۱۹	۲۲۱	۲۲	۲۳	۲۱
	ترکیه	۱۱۰۷۵	۲۱۹	۲۲	۲۰	۲۱
	مصر	۴۰۵	۲۱۸	۲۲	۲۲	۲۲
	ایران	۴۲۸۸	۲۱۷	۲۲	۲۱	۲۱
۲۰۰۴	فلسطین اشغالی	۲۵۵۴	۲۴۳	۲۶	۲۳	۲۴
۲۰۰۵	لبنان	۴۳۹۰	۲۲۵	۲۳	۲۳	۲۲
	مصر	۳۴۵۶	۲۲۱	۲۲	۲۲	۲۲
	مراکش	۴۰۵	۲۲۰	۲۲	۲۲	۲۲
	ایران	۴۴۵۸	۲۱۸	۲۲	۲۲	۲۱

جدول ۴ وضعیت مهارت زبانی ایرانیان در منطقه خاور میانه (آزمون اینترنتی)

سال	کشور	تعداد	میانگین نمره کل	میانگین خواندن	میانگین شنیدن	میانگین صحبت کردن	میانگین نگارش
۲۰۰۵	فلسطین اشغالی	۹۹۵	۹۲	۲۱	۲۵	۲۴	۲۱
۲۰۰۶	لبنان	۱۰۰۷	۸۴	۱۹	۲۲	۲۱	۲۱
	مصر	۲۱۸۲	۸۱	۱۹	۲۱	۲۱	۲۰
	ایران	۲۹۳۷	۷۸	۱۸	۲۱	۲۰	۱۹
۲۰۰۶	فلسطین اشغالی	۱۰۵۰	۹۴	۲۲	۲۶	۲۴	۲۲
۲۰۰۷	لبنان	۱۲۶۷	۷۹	۱۷	۲۰	۲۱	۲۱
	مصر	۲۳۳۲	۸۰	۱۸	۲۱	۲۱	۲۰
	لیبی	۲۹۳۷	۷۸	۱۷	۲۱	۲۰	۱۹
	ایران	۲۵۷۷	۷۶	۱۸	۱۹	۲۰	۱۹

برنده است. این مقایسه‌ها در جدول‌های ۳ و ۴ خلاصه شده‌اند.

همان‌طور که در جدول مشخص است ایران در بین کشورهای خاورمیانه که در آزمون شرکت کرده‌اند در تمام سال‌ها غیر از سال ۲۰۰۵-۲۰۰۶ مقام پنجم را داراست. در سال ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ مقام ایران در بین کشورهای منطقه چهارم است.

نتایج این بررسی نشان می‌دهد که دوره‌های آموزش زبان در ایران نتوانسته است ما را به مقام برتر منطقه برساند.

ب- بررسی مشکلات دوره‌های آموزش زبان در ایران

برنامه آموزش زبان خارجی ایران در دوره راهنمایی در سال ۱۳۶۹ تغییر اساسی کرد. به دنبال آن برنامه آموزشی دوره دبیرستان نیز مورد بررسی و تجدید نظر قرار گرفت و از سال تحصیلی ۱۳۶۹-۱۳۷۰ تألیف کتاب‌های زبان انگلیسی

این داده‌ها شامل میانگین نمرات کل آزمون و زیر شاخه‌های آن است. آزمون تافل رایانه‌ای دارای سه بخش اصلی شنیدن، دستور و نگارش و خواندن و درک مفاهیم است. هر بخش دارای نمره‌ی ماکزیمم ۳۰ و نمره‌ی کلی ۳۰۰ می‌باشد. آزمون اینترنتی دارای چهار بخش اصلی خواندن، شنیدن، صحبت کردن و نگارش است. هر بخش دارای نمره‌ی ماکزیمم ۳۰ و نمره‌ی کلی ۱۲۰ می‌باشد. علت توجه به رتبه‌ی داوطلبان ایرانی در منطقه، بررسی وضعیت آنان در بین داوطلبان کشورهای منطقه می‌باشد. شاید در صورت دسترسی به نمرات خام و اعمال آزمون t به این نتیجه برسیم که اختلاف معناداری بین این میانگین‌ها وجود ندارد. اما در واقع هدف این بررسی تحلیل این موضوع نیست. زیرا در رقابت، معناداری اختلاف میانگین‌ها مهم نیست بلکه رتبه‌ی کسب شده مشخص کننده فرد

• عوامل مرتبط با برنامه‌ريزي آموزشي عبارتند از:
 دير شروع شدن آموزش زبان انگليسي [۱۹-۲۱]؛ به كار نبردن زبان انگليسي در زندگي روزمره [۱۹]؛ عدم اختصاص ساعات كافي به آموزش زبان انگليسي در سر فصل آموزشي [۲۱ و ۲۴]؛ روش‌هاي نامناسب آموزش معلماني زبان انگليسي [۱۹].
 بررسي يافته‌هاي اين پژوهشگران مؤيد اين مطلب است كه پس از گذشت دو دهه از بازبيني دوره‌هاي آموزش زبان انگليسي در ايران و گسترش همه جانبه فناوري اطلاعات و پيشرفت كشور در زمينه‌هاي متعدد علمي نياز جدي به اصلاح اين دوره‌ها احساس مي‌شود. و بنا بر اين پاسخ به سؤال شماره ۳ نيز مثبت است. در پاسخ به پرسش چهارم بايد اشاره كرد همان طور كه نتيجه بررسي‌هاي فوق نشان مي‌دهد اين اصلاح و بازبيني بايد در تمام سطوح برنامه آموزشي ملي صورت گيرد.

۴- بحث

نتيجه‌ي بررسي‌هاي اين پژوهش نشان داد كه در شرايط كنوني جهان و هژموني غرب جهت تسخير جهان، لزوم بازنگري دوره‌هاي آموزش زبان انگليسي امري كاملاً حتمي و اجتناب ناپذير است. با وجود اين كه نتايج بسياري از پژوهش‌ها مويد تهديد زبان انگليسي براي زبان‌هاي بومي است، نبايد فراموش كرد كه يادگيري اين زبان كليد برقراري ارتباط با دنيا نيز مي‌باشد. بنا بر اين همان نگرش ميانه به جهاني سازي نيز نسبت به آموزش زبان انگليسي مطرح است. بدين مفهوم كه نظام آموزش و پرورش با آموزش مؤثر زبان انگليسي زمينه‌ي ارتباطات جهاني را فراهم کرده در عين حال به گسترش زبان بومي مي پردازد. دانش آموزان همان گونه كه با استفاده از زبان انگليسي از اطلاعات بهره‌مند مي‌شوند، قدرت انتقال فرهنگ بومي و هويت خود را به جامعه جهاني رشد داده و حتي زمينه گسترش آموزش زبان فارسي را از طريق زبان ميانه مانند انگليسي فراهم مي‌آورند. بنا بر اين تعامل جهاني بر اساس عدالت و مساوات شكل مي‌گيرد.

با توجه به يافته‌هاي اين تحقيق در نظر گرفتن نکات زیر برای اصلاح و بازبيني نظام آموزش زبان از اهميت ويژه‌اي بر خوردار است:

۱. تغيير روش آموزش زبان: روش آموزشي كه به طور گسترده در مدارس ايران مورد استفاده قرار مي‌گيرد روش دستور- ترجمه است كه از مشخصات بارز آن استفاده بيش از اندازه از زبان مادري [۲۰، ۲۳]، عدم استفاده از وسايل

دوره دبیرستان نیز از سال اول به مرور آغاز گردید و سپس در سال‌هاي بعد بر اساس اظهار نظر دبيران و ساير افراد صاحب‌نظر مورد تجديد نظر قرار گرفت. با وجود اين كه در طی چند سال اخير آموزش زبان، مد نظر برنامه ريزان درسي آموزش و پرورش بوده است، نتايج پژوهش‌ها حاكي از آن است كه پس از طی دوره‌هاي راهنمايي و دبیرستان و پيش دانشگاهي فارغ التحصيلان دبیرستان‌هاي ما قادر به برقراري ارتباط مفيد با استفاده از زبان انگليسي نيستند [۱۳]. مرور آثار پژوهشگران ايراني كه به بررسي وضعيت دوره‌هاي آموزش زبان انگليسي در ايران پرداخته‌اند نشان مي‌دهد كه مشكلات و مسائل آموزش زبان در پنج حوزه دانش آموزان، دبيران، مدرسه، مطالب و محتوای آموزشي و برنامه‌ريزي آموزشي قابل بررسي است.

• عوامل مرتبط با دانش آموزان عبارتند از:
 عدم دسترسي دانش‌آموزان به منابع آموزشي [۱۸]؛ بي انگيزه بودن دانش آموزان [۱۹ و ۲۰]؛ عدم كمك و همراهي والدين دانش آموزان در آموزش زبان [۲۱ و ۲۲].

• عوامل مرتبط با دبيران زبان عبارتند از:
 استفاده بيش از حد از زبان فارسي [۲۳، ۲۰]؛ عدم دسترسي دبيران زبان به منابع اطلاعاتي جهت به روز كردن دانش خود [۲۳]؛ عدم تمرکز بر مهارت‌هاي شفاهي [۱۸، ۲۴]؛ عدم استفاده از مطالب كمك آموزشي [۲۲]؛ عدم استفاده از وسايل كمك آموزشي [۲۰، ۲۲، ۲۴]؛ عدم رضايتمند شغلي دبيران [۲۴].

• عوامل مرتبط با مدرسه عبارتند از:
 ناكافي بودن وسايل و كتاب‌هاي كمك آموزشي [۲۱-۲۳]؛ پر جمعيت بودن كلاس‌ها [۲۰ و ۲۱، ۲۴].

• عوامل مرتبط با مطالب و محتوای آموزشي عبارتند از:
 حجم زياد مطالب ارايه شده در كتاب‌ها [۱۸، ۲۱، ۲۳]؛ محتوای آموزشي نامناسب [۱۹ و ۲۰]؛ توضيحات ناكافي كتاب‌هاي زبان در مقوله لغت [۲۴]؛ ناهماهنگي مطالب كتب درسي با رشد ذهني دانش‌آموزان [۲۴]؛ عدم وجود مطالب سرگرم كننده [۲۴]؛ عدم انسجام بين مطالب و اهداف آموزشي [۲۰]؛ عدم اصالت مطالب [۲۰]؛ عدم در نظر گرفتن مهارت شنيدن و صحبت كردن در كتب درسي [۲۰]؛ عدم توجه جدي به مهارت خواندن [۲۵]؛ عدم توجه كافي به رويكرد ارتباطي [۲۵]؛ عدم هماهنگي تدريس تلفظ با نظريه‌ها و مدل‌هاي علمي آموزش زبان [۲۶]؛ ناهماهنگي در ميزان سختي متون خواندن در پايه‌هاي مختلف درسي [۲۷]؛ ناهماهنگي در حجم لغت‌هاي ارايه شده در پايه‌هاي مختلف درسي [۲۷].

تهیه و تدوین مطالب آموزشی و کمک آموزشی با استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات نظیر لوح‌های فشرده صوتی و تصویری، فرهنگ لغت‌های نسل جدید و استفاده از اینترنت صورت پذیرد.

۶. تغییر در شیوه‌ی ارزشیابی: شیوه‌ی ارزشیابی در روش‌های نوین به صورت مستمر و دراز مدت می‌باشد و به صورت‌های گوناگون (مستقیم و غیرمستقیم) انجام می‌گیرد و هر بار بازخورد آن به زبان آموز منتقل می‌شود. در واقع آزمون‌های کتبی طولانی و مبتنی بر دستور و واژگان (مانند آزمون‌های پایانی سال تحصیلی) در این روش‌ها جایی ندارد.

باید توجه داشت که نکته‌ی مهم در اعمال اصلاحات و تغییرات برنامه آموزش ملی این است که چه کسی یا کسانی باید دست به این تغییرات بزنند و چگونه؟ به نظر می‌آید با توجه به همه گیر شدن پدیده جهانی سازی و گسترش نفوذ زبان بین‌المللی، کشور ما با چالشی جدی روبه‌رو است. همان چالشی که در نتایج پژوهش‌های متعدد به آن اشاره شده است و از آن با عنوان خطر تهدید فرهنگی با نفوذ و گسترش زبان انگلیسی نام می‌برند. از آنجایی که زبان و فرهنگ در هم تنیده شده‌اند [۲۸] استفاده از مطالب مورد استفاده گویندگان بومی^۸، به کارگیری صرف و تغییر نیافته‌ی نظریه‌های مبتنی بر ایدئولوژی غرب، باز گذاشتن دست نهادها و سازمان‌های وابسته به کشورهای بیگانه در امر اصلاح نظام ملی آموزش زبان انگلیسی، خطر تهاجم فرهنگی یا شبیخون فرهنگی را در پی دارد. این خطر در کشورهای اسلامی که هویتی دینی دارند بیشتر از کشورهای اروپایی نمود دارد زیرا فرهنگ و تمدن اسلامی بر مبنای پایبند بر ارزش‌ها و سنت‌ها شکل می‌گیرد در حالی که جهان غرب بر سکولاریسم و تقدس زدایی و به فراموش سپاری سنت‌ها به بهانه‌ی کهنه و قدیمی شدن آنها تأکید دارد. از آن گذشته تجربه‌ی کشورهای دیگر نشان داده است که اگر این اصلاحات بدون توجه به فرهنگ بومی و عناصر برنامه درسی صورت گیرد تأثیر چندانی بر امر آموزش و یادگیری زبان انگلیسی ندارد [۱۴].

اما نباید فراموش کرد که به گفته گیدنز هر جا خطر هست فرصت هم هست چون انسان‌ها افرادی ساده لوح که به صورت منفعل تحت تأثیر استیلای اجتماعی قرار بگیرند نیستند بلکه آن‌ها افرادی فاعل، فعال و متفکر در ساختار واقعیات اجتماعی هستند [۲۹]. گیدنز می‌گوید [۲۹]:

کمک آموزشی [۲۲، ۲۴]، و عدم تأکید بر تلفظ [۲۶]، شنیدن و صحبت کردن می‌باشد [۲۵]. در سال‌های بسیار دور غالب کلاس‌های زبان در سراسر دنیا به این روش اداره می‌شدند. اما با در نظر گرفتن نا کارآمدی‌ها و معایب بسیار زیاد این روش از دهه شصت میلادی روش‌های دیگر جایگزین شد. پس از سیر تحولات گوناگون آموزش زبان در بسیاری از کشورها اکنون مبتنی بر روش ارتباطی است که متأسفانه در دوره‌های رسمی آموزش زبان در کشور ما زیاد مورد استفاده قرار نمی‌گیرد [۲۵].

۲. آموزش مدرسین زبان: از علل عدم توفیق دوره‌های آموزش زبان می‌توان به عدم آشنایی دبیران زبان با روش‌های مختلف آموزش زبان و عدم استفاده از این روش‌ها در کلاس درس [۱۹]، بی توجهی به رویکرد ارتباطی [۲۵]، عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی [۲۰]، استفاده بیش از اندازه از زبان فارسی در تدریس [۲۰] اشاره کرد. از آنجایی که دوره‌های تربیت معلم در ایران دانشگاه محور است و بر انتقال دانش از استاد به دانشجو- معلم متکی است لازم است که در سرفصل‌های این دوره‌ها نیز بازبینی جدی صورت گیرد. باز بینی این دوره‌ها باید به گونه‌ای انجام شود که در نتیجه آن همکاری میان دانشگاه و مدرسه و معلمان با سابقه افزایش یابد.

۳. بررسی نیازهای زبان آموزان: در روش‌های نوین آموزش زبان علایق و نیازهای زبان آموزان شناسایی شده و دوره‌های آموزشی در خدمت این نیازها شکل می‌گیرد. یکی از دلایل انگیزه پایین دانش آموزان ایرانی در یادگیری زبان [۱۹ و ۲۰] عدم توجه طراحان سرفصل‌های آموزشی و نویسندگان کتاب‌های درسی به علایق، سلیقه‌ها و نیازهای دانش آموزان ایرانی است.

۴. تغییر دادن هدف یادگیری زبان: تا زمانی که هدف یادگیری زبان موفقیت در آزمون سراسری (کنکور) باشد، دانش آموزان به ارتباط شفاهی علاقه‌ای نشان نخواهند داد. از این رو سیاستگذاران باید اهداف یادگیری زبان انگلیسی را از تمرکز بر مهارت‌های نوشتاری به تمام مهارت‌های زبانی سوق دهند.

۵. تهیه و تدوین مواد آموزشی جدید: در روش‌های نوین آموزش زبان به جای استفاده از متون قدیمی و یا ساخته و پرداخته شده توسط نویسندگان (با سبک نگارش خاصی که مورد استفاده گویندگان بومی آن زبان نیست) بر استفاده از مطالب اصیل^۶ در جهت حل و فصل اهداف مورد نیاز در زندگی^۷ تأکید می‌گردد. همچنین با گسترش روز افزون فناوری و کاربرد آن در آموزش انتظار می‌رود که

کشورها و به خصوص کشور ما به صدا در می‌آورد. آیا برنامه‌های ملی آموزش زبان کشور ما می‌تواند با حفظ هویت ایرانی-اسلامی در این عرصه به رقابت بپردازد؟ آیا توفیق این برنامه آموزشی می‌تواند ما را در نیل به اهداف سند چشم‌انداز یاری دهد؟

رهبران دانا، فرهنگ غنی و جوانان هوشیار امتیازاتی است که کشور ما نسبت به کشورهای دیگر در فرآیند جهانی سازی و جهانی شدن دارد. فراموش نکنیم که غفلت از درک شرایط روز و احساس بی‌نیازی به رقابت و غرور کاذب سبب از دست رفتن فرصت‌ها و عدم استفاده از ظرفیت‌های موجود می‌شود. از طرفی فراموشی برتری‌ها و امتیازات باعث ایجاد حس حقارت و از دست رفتن عزت نفس ملی ما می‌گردد در نتیجه به آسانی فریفته‌ی دیگران می‌شویم و تسلیم روش‌های آن‌ها می‌گردیم. بنابراین توجه به مزیت‌ها و امتیازهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی باید مبنای یک ارتباط مناسب و همراه با عزت با دنیا شود. راه بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های بین‌المللی از طریق زبان بین‌المللی است. با توجه به مطالب گفته شده و با در نظر گرفتن سند چشم‌انداز و بررسی وضعیت آموزش زبان انگلیسی در ایران لزوم فراگیری زبان خارجی و اهتمام در اصلاح روش‌های آموزش آن کاملاً مبرهن است. اما از آن جا که بحث زبان جدا از بحث فرهنگ نیست برای مقابله با تهاجم فرهنگی و گرداندن مسیر انتقال فرهنگ به نفع خود، لازم است ریشه‌های فرهنگ خود را بهتر بشناسیم. جست‌وجوی این امر مستلزم تلاش نخبگان و نهادهای بسیاری است.

مراجع

- [1] Robertson R., *Globalization: Social Theory and Global Culture*, Sage, 1992.
- [2] Shin H., Kubota R. Post-colonialism and globalization in language education. In B. Spolsky & F. Hult (Eds). *The handbook of educational linguistics*, (pp ۲۰۶-۲۱۹). Blackwell Publishing, 2008.
- [3] Latouch S., *The Westernizing of the world*, Polity Press, 1996.

[۴] لطف آبادی حسن، نوروزی وحیده، « بررسی چگونگی نگرش دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی ایران به جهانی شدن و تأثیر آن بر ارزش‌ها و هویت دینی و ملی آنان »، فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۹، ۱۳۸۳، صفحه ۸۸ الی ۱۰۶.

بسیاری از ما احساس می‌کنیم که در چنگال نیروهای هستیم که در مقابل آن‌ها قدرتی نداریم و آیا می‌توانیم اراده مان را به آن‌ها تحمیل کنیم. به اعتقاد من ما می‌توانیم. ناتوانی که ما تجربه می‌کنیم علامت شکست شخصی ما نیست بلکه ناتوانی‌های سنتی ما را نشان می‌دهد. بنابراین لازم است که به بازسازی سنت‌های قبلی یا خلق سنت‌های جدید بپردازیم. چون جهانی شدن در زندگی امروزه ما یک پدیده‌ی تصادفی نیست بلکه تغییری است در شرایط زندگی ما. واقعیتی است که ما اکنون در آن زندگی می‌کنیم [۱۹].

از آن جا که جهانی سازی از انتقال آزادانه خدمات و دانش در سطح جهان حمایت بی‌قید و شرط می‌کند، این مسأله می‌تواند برای کشور ما که از توانایی‌های فراوانی در زمینه‌های مختلف علمی و نیروی انسانی برخوردار است به عنوان فرصتی تلقی شود. بنابر این همان طور که در سند چشم‌انداز کشورمان پیش‌بینی شده ما می‌توانیم این تهدید را به فرصت تبدیل کنیم، اگر ابزار ایجاد ارتباط و تعامل با کشورهای مختلف را نه در جهت ترویج غرب بلکه در جهت عکس آن یعنی ترویج فرهنگ ایرانی-اسلامی به کار بگیریم. کشور ما در زمینه‌ی زبان دیگری- زبان عربی- که زبان جهان علم بوده چنین تجربه‌ی موفق‌تری داشته است. ترجمه و تألیف کتاب‌های فراوان در زمینه‌های مختلف مانند زبان‌شناسی، فلسفه، پزشکی، نجوم، ریاضیات و... توسط دانشمندان ایرانی به زبان عربی شاهد این مدعا است. خدمتی که ایرانیان به ترویج زبان عربی به عنوان زبان علم در قرون گذشته کرده‌اند در تاریخ کشورهای عربی می‌درخشد. آیا تکرار این تجربه با ترجمه و تألیف کتب عرفانی و اخلاقی و علمی به زبان انگلیسی آرزویی دست‌نیافتنی است؟ این امر مستلزم برنامه‌ریزی و مشارکت همه‌ی نیروها از جمله آموزش و پرورش، آموزش عالی، اصحاب رسانه و تک تک دانش پژوهان ایرانی است.

۵- نتیجه گیری

ما در زمانی زندگی می‌کنیم که استعمار کهنه و تسخیر مرزهای جغرافیایی جای خود را به استعمارنو و از بین بردن فرهنگ‌ها و خرده فرهنگ‌ها به بهانه‌ی ساخت یک دهکده‌ی جهانی داده است. تسلط به زبان انگلیسی برای آشنایی با فرهنگ غرب هدف بسیاری از جوانان در سراسر دنیا است. گسترش نهادهای بین‌المللی برای رواج این زبان در کشورهای رو به توسعه زنگ خطری را برای تمام

- [۵] شیروودی مرتضی، «انقلاب اسلامی ایران و پروژه جهانی شد» فصل نامه شیعه شناسی، شماره ۱۷، ۱۳۸۶، صفحه ۱۳۳ الی ۱۶۵.
- [۶] لطف آبادی حسن، «آموزش شهروندی ملی و جهانی همراه با تحکیم هویت و نظام ارزشی دانش آموزان»، فصل نامه نوآوری های آموزشی، شماره ۱۷، ۱۳۸۵، صفحه های ۱۱ الی ۴۴.
- [۷] سهرابی بهشته، سارانی احمد، «تأثیرات جهانی شدن بر فرهنگ و نظام آموزش و پرورش ایران»، اولین همایش دانشجویی روش‌های نوین آموزشی در نظام تعلیم و تربیت، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، تهران، ۱۳۸۷.
- [۸] جلالی مهدخت، کرمی علیرضا، «تأثیر جهانی شدن بر فرایند یاددهی-یادگیری»، اولین همایش دانشجویی روش‌های نوین آموزشی در نظام تعلیم و تربیت، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، تهران، ۱۳۸۷.
- [۹] پور طهماسبی سیاوش، سبحانی نژاد مهدی، «انتخاب متناسب رویکرد فناوری اطلاعات و ارتباط و تأثیر آن در اشتغال اثر بخش دانش آموختگان»، اولین همایش دانشجویی روش‌های نوین آموزشی در نظام تعلیم و تربیت، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، تهران، ۱۳۸۷.
- [۱۰] رحیمی مهرک، فنون یادگیری برای زبان آموزان ایرانی، انتشارات دانشگاه تربیت دبیر شهید رجائی، ۱۳۸۸.
- [11] Phillipson R. Globalizing English: Are linguistic human rights an alternative to linguistic imperialism? *Language Sciences*, Vol. 20, No. 3, 1998, pp. 101-112.
- [12] Phillipson R., *Linguistic Imperialism*, Oxford University Press, 1992.
- [۱۳] بیرمی پور علی، لیاقت دار محمد جواد، شریف مصطفی، «بررسی میزان کار آمدی فرآیندهای یادگیری-یاددهی و ارزشیابی برنامه درسی زبان انگلیسی مقطع متوسطه شهر شیراز»، اندیشه های نوین تربیتی، دوره ۴، شماره ۴، ۱۳۸۷، صفحه های ۷۳ الی ۹۵.
- [14] Wedell M., " Giving TESOL change a chance: supporting key players in the curriculum change process. *System* ", Vol. 31, 2003, pp. 439-456.
- [15] Fradd S. H., Lee O., " Development of a knowledge base for ESOL teacher Education " , *Teaching and Teacher Education* , Vol. 14, No.7, 1998, pp. 761-773.
- [۱۶] «سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی»، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۲.
- [۱۷] «ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه»، روزنامه ایران، سال چهاردهم، شماره ۴۱۱۸، ۲۲ دی، ۱۳۸۷، صفحه ۵.
- [۱۸] مرادی فرشته، «بررسی مشکلات آموزش/ یادگیری زبان انگلیسی در استان تهران»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۷.
- [۱۹] طوسی بهرام، «نظریه زبانی چامسکی»، ماهنامه پژوهش، شماره ۱۷، ۱۳۸۳، صفحه های ۲۷ الی ۳۹.
- [۲۰] رشیدی ناصر، «آموزش و یادگیری زبان انگلیسی در مدارس راهنمایی و دبیرستان‌های استان کردستان: مشکلات و راه حل های پیشنهادی»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۲.
- [۲۱] سعادت محبوبه، «بررسی مشکلات آموزش/ یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس راهنمایی و دبیرستان‌های استان فارس»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۷.
- [۲۲] زنگنه مهدی، «بررسی مشکلات آموزش/ یادگیری درس زبان انگلیسی در دبیرستان‌های استان کرمانشاه»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۴.
- [26] Ahmadi, A. Treatment of pronunciation in Iranian ELT textbooks. Paper presented in the Fourth TELLISI Conference, Shiraz, Iran, February 2007.
- [27] Elham, R., Amerian, M., Content analysis of high school language books' reading passages, Paper presented in the Fourth TELLISI Conference, Shiraz, Iran, February 2007.
- [28] Brown, D, *Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy*. Pearson Longman, 2001.
- [29] Giddens, A. *Runaway world: How globalization is reshaping our lives*, Routledge, 2001
- [۲۳] دودمان محمد، «بررسی مشکلات آموزش/ یادگیری درس زبان انگلیسی در دبیرستان‌های استان هرمزگان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۵.
- [۲۴] رحیمی محمد، «بررسی وضعیت آموزش زبان انگلیسی در دبیرستان‌های استان اصفهان»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۸.
- [۲۵] صفرنواده خدیجه، «بررسی تطبیقی برنامه درسی زبان انگلیسی در آموزش رسمی سه کشور ژاپن، پاکستان و ایران با نگاهی بر تأثیر فرهنگ غرب بر آموزش زبان در سه کشور مذکور»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۳.